

NOAH GORDON

VÍNNÁ
PIVNICA

İKAR

NOAH GORDON

V Í N N A
P I V N I C A

Preložila Alexandra Ruppeltdová

The logo for IKAR, featuring a stylized lowercase 'i' with a horizontal line through it, followed by the letters 'KAR' in a bold, sans-serif font.

Noah Gordon
THE BODEGA

Copyright © 2008 by Noah Gordon
Translation © 2008 by Alexandra Ruppelová
Jacket design © 2021 by Barbara Baloghová
Slovak edition © 2021 by Ikar

ISBN 978-80-551-7653-6

Ako vždy venujem Lorraine

Okolo Najšápúr či babylonská vrava
sladký či trpký mok v pohári do zlatava.
To víno života vyteká po kvapôčkach
a lístie života po jednom opadáva.

Omar Chajjám (prebásnil Ján Zambor)

Pôda je asi jediné,
čo nemôže odletieť.

Posledná Barsetova kronika

ANTHONY TROLLOPE

Šťastný je ten, čo našiel svoje dielo;
už nech nežiada ďalšieho požehnaní.

Minulosť a súčasnosť

THOMAS CARLYLE

Povedz, kde tí chlapci sú?
Všetkých vzali na vojnu.
Kto to kedy pochopí?
Kto kedy pochopí?

Where Have All the Flowers Gone

PETE SEGER

PRVÁ ČASŤ

Návrat

*Pri dedine Roquebrun,
provincia Languedoc,
južné Francúzsko
22. február 1874*

KAPITOLA 1

Cesta domov

V ten deň, keď sa všetko zmenilo, pracoval Josep v Mendesovom vinohrade. Uprostred predpoludnia bol v plnom tempe, posúval sa od kríka ku kríku, odstraňoval suché vysilené výhonky, z ktorých obrali plody až v októbri, keď bola každá bobuľa sladká a šťavnatá ako zrelá žena. Orezával neľútostne, ponechával iba najsilnejšie časti, ktoré sľubovali dobrú úrodu v budúcnosti. Bol vzácnne pekný deň inak nevlúdneho februára a napriek chladu slnko akoby sa snažilo prebrať cez chmáry širej francúzskej oblohy. Niekedy, keď natrafil na zošúverený stravec, ktorý tu zabudla ruka oberača, na jazyku si vychutnal pikantnú sviežosť hrozienka Fer Servadou. Keď došiel na koniec radu, navštívil odpad, vzal tlejúcu halúzku zo susednej varty a podpálil novú. Štipľavý dym v ňom znásoboval pocit radosti z práce.

Podpálil kopy, a keď zdvihol zrak, videl, ako prichádza. Nepristavil sa pri žiadnom z ďalších štyroch robotníkov.

„Monsieur,“ oslovil Mendesa zdvorilo, keď došiel až k nemu.

„Señor.“ Bol to ich malý žartík, Mendes oslovoval Josepa, akoby bol majiteľom on a Mendes iba nádenníkom. Tentoraz sa však Mendes neusmieval. Prehovoril síce zdvorilo, no ako vždy priamo. „Dnes ráno som bol s Henrim Fontainom, nedávno sa vrátil z Katalánska. Mám veľmi zlé správy, Josep. Tvoj otec zomrel.“

Josepa akoby pichli dýkou, nevládal prehovoriť. *Môj otec? Ako môže byť otec mŕtvy?* „Príčina?“ spýtal sa však napokon ako si hlúpo.

Mendes pokrútil hlavou. „Henri počul iba toľko, že skonak koncom augusta. Nič viac nevie.“

„Pôjdem do Španielska, monsieur.“

„Myslíš, že je to rozumné?“ zapochyboval Mendes. „Keď je už mŕtvy...“

„Musím.“

„A... je to bezpečné?“ zaváhal Mendes.

„Určite áno, monsieur. Už dlho uvažujem, že by som sa mal vrátiť. A ďakujem vám za všetko, monsieur Mendes. Že ste ma tak láskavo prijali. A naučili remeslo.“

Majiteľ pokrčil plecami. „Niet za čo. V našej brandži sa človek učí stále. Je mi ľúto, že si stratil otca, Josep. Spomínam si, že máš aj staršieho brata, nie?“

„Áno. Volá sa Donat.“

„Tam u vás dedí najstarší syn? Dostane Donat vinicu po vašom otcovi?“

„U nás dedí najstarší dve tretiny a zvyšná časť sa delí medzi ostatných. Tí si, pravdaže, musia nájsť inú obživu. Keďže však naša rodina má tak málo zeme, bolo rozhodnuté, že všetko pripadne iba najstaršiemu synovi. Otec mi odjakživa dával jasne najavo, že moja budúcnosť je v armáde alebo v cirkvi... Žiaľ, nehodím sa ani na jedno, ani na druhé.“

Mendes sa usmial, nie veselo, ale akosi smutne. „Musím len súhlasiť. Žiaľ, vo Francúzsku viedlo dedenie k vzniku smiešne malých škvariek zeme.“

„Naša vinica má iba štyri hektáre. To sotva uživí jednu rodinu, najmä ak sa víno predáva lacno, na výrobu octu.“

„Máte dobré podmienky na pestovanie viniča. Hrozno je kvalitné a chutné, pridobré na to, aby sa premenilo na lacný ocot! Ak sa štyri hektáre správne obhospodarujú, hojne zarodia a môže z nich byť skvelé víno. Len musíte vykopať pivnice, aby sa vám v horúcom lete nezlomilo,“ dobrosrdečne radil Mendes.

Josep si Mendesa nesmierne vážil, ale čo vie francúzsky vinár o Katalánsku a tamojšom vinohradníctve? „Monsieur, veď ste videli naše domčeky s hlinenými dlážkami,“ povedal takmer podráždene a v podvedomí stále myslel na otca. „Nemáme zámky. Ani peniaze, aby sme stavali vínne pivnice.“

Bolo zrejmé, že monsieur Mendes sa nemieni škriepiť. „Ak nezdedíš vinicu, čo teda chceš robiť v Španielsku?“

Josep stisol plecيا. „Nájdem si prácu.“ *No určite nie u svojho brata Donata*, vravel si v duchu.

„Skús inde, nie v rodnej dedine. V provincii Rioja sa určite nájde niekoľko viníc, kde by ťa vzali s otvorenou náručou, si totiž rodený vinohradník. Isteže, Rioja nie je Bordeaux, ale zopár dobrých červených odrôd tam majú,“ usúdil blahosklonne. „Ak sa však rozhodneš vrátiť, u mňa vždy nájdeš miesto.“

Josep mu ešte raz poďakoval. „Nemyslím, že pôjdem do Riojy, ani že sa vrátim do Languedocu, monsieur. Patrím do Katalánska.“

Mendes chápavo prikývol. „Volanie domova je vždy silné. Tak choď v mene Božom, Josep,“ usmial sa. „A odkáž bratovi Donatovi, aby vykopal pivnicu.“

Aj Josep sa usmial, no pokrútil hlavou. *Donat by nevykopal ani len latrínu*, pomyslel si.

„Odchádzaš? Ach, tak teda veľa šťastia,“ zaželala mu Margit Fontainová, domáca, ktorá prijala jeho správu so skrytým, takmer spokojným úsmevom – Josep bol presvedčený, že sa dokonca potešila. Margit bola vdova v stredných rokoch. Ešte vždy mala peknú tvár aj telo, Josepovi sa pri prvom pohľade naň divo rozbušilo srdce. Bola však tak nekonečne sebecká, že po nejakom čase preňho stratila akýkoľvek pôvab. Poskytovala mu skromné jedlo a posteľ, o ktorú sa s ním niekedy priam opovržlivo delila – správala sa k nemu ako k hlúpemu žiakovi v jej prísnej škole milovania. *Pomaly, ale dôkladne. A citlivo! Je-žiš, človeče, veď nie sme na pretekoch!* Je pravda, že ho trpezlivo zasväcovala, ukazovala mu, čo všetko chlap môže. Zaujímali ho jej lekcie aj ona samotná, no nežné city medzi nimi nikdy nevzplanuli, a jeho pôžitok mal tiež svoje hranice – postupne na ňu takmer zanevrel. Vedel, že ho pokladá za obyčajného soplíaka a sedlíaka, ktorého musí od piky učiť, ako má uspokojiť ženu, za nezaujímavého Španiela, ktorý rozpráva lámaným okcitánskym dialektom a po francúzsky vôbec nevie. Po nero-mantickej rozlúčke sa na druhý deň zavčas rána vybral tou is-

tou cestou, ktorou voľakedy prišiel – ticho, nepozorovane, aby nikoho nevyrušil. V plátennej taške prehodenej cez plece mal klobásu, bagetu a fľašu vody. Na druhom pleci niesol zvinutú deku a dar od pána Mendesa, nevelký mech vína. Slnko sa opäť neukázalo, obloha mala farbu sivej holubice; našťastie v ten chladný deň nepršalo a povrch prašnej cesty bol pevný, dobre sa po ňom kráčalo. Chvalabohu, nohy aj chodidlá mal otužené prácou. Čakala ho dlhá púť, a tak nasadil síce svižný, no nenáhlivý krok.

V prvý deň si vytýčil cieľ – zámok v nevelkej dedinke Ste. Claire. Keď do nej podvečer dorazil, zastavil sa pri Kostolíku svätého Nazara a spýtal sa farára na cestu k vinici istého Charlesa Houdona, priateľa Leona Mendesa. Keď ju našiel a odovzdal pánu Houdonovi pozdravy od bývalého zamestnávateľa, dovolili mu v noci prespať vo výrobnej hale.

Keď sa zvečeriло, sadol si na zem vedľa suda a zajedal klobásu chlebom. Houdonove priestory boli dokonale čisté. Ťažká sladká vôňa kvasiaceho hrozna však nemohla celkom prekryť prenikavý pach čerstvého dubového dreva a síry, ktorú Francúzi pridávajú do fliaš a sudov, aby zabránili skaze. V južnom Francúzsku sa síra používala hojne, báli sa tu chorôb, predovšetkým fyloxéry, ktorú spôsoboval drobný škodca napádajúci korene – tento mor na severe zničil tisíce hektárov. Prostredie mu pripomínalo Mendesovo vinárstvo, hoci Leon Mendes dorábал červené a Houdon vraj iba biele, zo sorty Chardonnay. Josep mal radšej červené a teraz si doprial malý glg z mechu. Dúšok bol povzbudivý, ostrý, svieži – bežné stolové víno, aké si vo Francúzsku mohol dovoliť každý jednoduchý človek, a pritom oveľa lepšie, než Josep kedy ochutnal v rodnej dedine.

Dva roky pracoval u Mendesa vo vinici, tretí pri sudoch a štvrtý v pivnici, kde mal možnosť ochutnať vína takej kvality, o akej sa mu ani nesnívalo. „Languedoc je známy tým, že sa tu vyrába takzvané *vin ordinaire*. Ja robím poctivé víno, lepšie než bežný priemer. Niekedy sa však nanešťastie alebo vinou náhody nevydarí,“ vrazil mu monsieur Mendes, „ale moje bý-

va väčšinou chvalabohu dobré. Pravda, nikdy som nesiahal vyššie, na ročníkové archívne vína ako niektorí legendami opradení výrobcovia, napríklad Lafite a Haut-Brion.“

No jednoducho sa o čosi pokúšal. Neúnavne zvyšoval latku, hľadal dokonalosť „božského nápoja“, a keď sa mu podarilo dorobiť mok, ktorý oblažoval hrdlo aj podnebie, žiaril aj celý týždeň. „Cítiš tú nádheru?“ vypytoval sa Josepa dychtivo. „Prenikavú arómu, ktorá sa ti vkráda až do hĺbky duše, vôňu kvetov, ovocnú chuť?“

Mendes ho o víne naučil nekonečne veľa. Možno by bolo bývalo lepšie, keby nechal Josepa v nevedomosti. Až teraz si uvedomil, že tá kyslá riedka brečka, ktorú produkovali vinári v jeho rodisku, je úplne nanič. *Konský moč*, pomyslel si trpkou; možno by mal radšej ostať vo Francúzsku u Mendesa a vyrábať čoraz lepšiu kvalitu, než podstupovať riziko návratu do Španielska. Snažil sa však sám seba ubezpečiť, že už mu nič nehrozí. Prešli štyri roky a nič nenasvedčovalo tomu, že by ho španielske úrady hľadali.

Bolo mu ľúto, keď si uvedomil, koľké generácie jeho rodiny sa zahadzovali výrobou takej žbrndy. Boli to však dobrí ľudia. Ťažko pracujúci ľudia. To ho opäť priviedlo k spomienke na otca. Snažil sa predstaviť si Marcela Alvareza, no pripomenul si len drobné, dôverne známe detaily – otcove veľké ruky, jeho zvláštny úsmev. Vpredu medzera po chýbajúcom zube, po bokoch dva nahnuté pahýle. Mal aj zdeformovaný prst, malíček na ľavej nohe, lebo nosil nevhodné topánky. Niekedy však pracoval bosý, rád cítil zem pod chodidlami a medzi pokrútenými prstami. Josep si ľahol a začal sa ponárať do minulosti. Ako sa tma vkrádala dnu dvomi vysokými oknami, prvý raz sa podvolil skutočnému smútku. Napokon skormútený zaspal medzi sudmi.

Na druhý deň bol vzduch ešte ostrejší. Večer sa Josep zakrútil do deky a uchýlil sa do senníka na poli. Hnijúce seno bolo teplé a on cítil spriaznenosť so všetkými zakuklenými ži-

vočíchmi čakajúcimi na blahodarné slnko. V tú noc sa mu snívali dva sny. Prvý bol zlý, príšerný. Potom našťastie prišla na rad Teresa Gallegová, a keď sa zobudil, ostal v ňom ten sen nesmierne živý, s každou podrobnosťou, nádhernou a mučivou zároveň. Škoda snívať, pomyslel si. Po štyroch rokoch je už akiste vydatá alebo odišla za prácou niekam ďaleko. Prípadne oboje.

Predpoludním sa mu pošťastilo. Povozník ho vzal na fúru dreva, ktorú ťahali dva voly s červenými čiapočkami nasadenými na ostrých koncoch rohov. Ak z voza spadla siahovica, Jozep zoskočil a opäť ju naložil. Takto sa pomerne pohodlne odviezol až vari osem kilometrov. Tretiu noc na svojej púti už však, bohužiaľ, nestrávil tak príjemne. Tma ho prikvačila na zalesnenom úseku, široko-ďaleko nijaká dedina ani poľnohospodárska usadlosť.

Videlo sa mu, že už prekročil hranice Languedocu, a les, v ktorom sa nachádza, je na území provincie Rousillon. Cez deň mu les neprekážal, naopak, v čase, keď bol členom poľovníckeho spolku, rád chodieval do hory. No v noci je to celkom iné. Nevidieť mesiac ani hviezdy a nemá zmysel poslepiacky tápať cestou-necistou. Chvíľu oddychoval na raždí a opieral sa o kmeň mohutnej borovice, no hukot a kvílenie neústupčivého vetra v korunách mu nahnali toľko strachu, že radšej vyliezol aspoň na najnižšie konáre, len aby nebol na zemi.

Schúlil sa do kľbka, snažil sa čo najlepšie pozakrývať dekou, no všetko úsilie bolo márne, chlad zvíťazil a on drkotal zubami, vystrčený na strome. Z temnoty vôkol k nemu sem-tam dolahol zvuk. Vzdialené húkanie sovy. Smutný nárek holubíc. Vysoké... čosi... čo mu pripomínalo smrteľný zápas zajaca alebo iného uloveného zvierata.

Potom sa rovno pod ním ozvalo šúchanie jedného tela o druhé, krochkanie, ňuchanie, chrčanie a hrabanie. Vedel, že sú to diviaky. Nevidel nič. Možno ich bolo len pár, no v jeho predstave celé stádo. Keby spadol, kly a ostré kopytá jediného kanca by predstavovali osudné nebezpečenstvo. Bezpochyby cítili jeho klobásu a syr, no vedel, že inak zože-

rú tieto zvieratá čokoľvek. Otec mu raz rozprával, že zamla-
da na vlastné oči videl, ako divé svine roztrhali a zožrali živé-
ho koňa so zlomenou nohou.

Josep tuhšie objal konár. Po čase počul, že sa črieda vzdia-
lila. Vládlo ticho a mrazivý chlad. Zdalo sa mu, že tma je
večná.

Keď sa konečne rozbrieždilo a nikde navôkol nevidel žiad-
nu zver, zliezol zo stromu, na raňajky zjedol klobásu a vykro-
čil úzkym chodníčkom. Po prebdetej noci bol unavený, no šiel
zvyčajným tempom. Okolo poludnia húština preredla a začali
sa pred ním črtať kontúry vrchov. Asi o hodinu, keď dosiahol
Pyreneje, sa husto rozpršalo a on sa uchýlil do stodoly vedľa
utešeného statku.

Vnútri boli otec so synom. Prestali kydať hnoj a spýtavo sa
naňho zahľadeli. „Čo je?“ zrukol naňho chlap.

„Len tadiaľto prechádzam, monsieur. Smel by som tu pre-
čkať dážď?“ Josep si všimol, že muž si ho veľmi pozorne preze-
rá a vôbec sa neteší, čo mu lejak nadelil.

„No tak dobre,“ privolil farmár a šiel kúsok ďalej, aby sa
mohol zaháňať vidlami a pritom pozorovať cudzinca.

Ďalej lialo ako z krhly. Po chvíli prestal Josep nečinne po-
stávať, vzal lopatu opretú o stenu a dal sa pomáhať domácim.
So záujmom si vypočuli jeho rozprávanie o diviakoch.

Farmár prikyvoval. „Strašné potvory, tie divé svine. A mno-
žia sa ako potkany. Sú skoro všade.“

Josep s nimi pracoval, kým nevyčistili stodolu. Dovtedy sa
farmár upokojil a priateľsky mu ponúkol nocľah. Noc teda
strávil bezsenným spánkom medzi teplými telami kráv na jed-
nej strane a vlažným hnojom na druhej. Kým si ráno naplňal
čutoru vodou z neďalekého prameňa, domáci mu vysvetľoval,
že sa nachádza kúsok na západ od frekventovaného horského
priechodu. „Tu sú hrebene najmiernejšie, priesmyk najnižšie
položený a hranica sa dá prejsť za asi tri a pol dňa. Ak by ste
šli ešte ďalších päť kilometrov na západ, dostanete sa k vyššie
položenému priesmyku. Chodí tadiaľ menej ľudí, cesta je vý-
razne dlhšia, trvala by vám o dva dni viac a museli by ste sa

brodiť snehom, hoci nie hlbokým... Lenže tam na tej hranici nie sú hliadky,“ dodal zasvätené.

Josep sa veľmi bál pohraničnej stráže. Pred štyrmi rokmi sa dostal do Francúzska tajne, uzučkými chodníčkami vysokohorských lesov, každú chvíľu čakal, že sa buď zošmykne do priepasti, alebo ho rovno zastrelia. Vedel, že ľudia v pohraničí najlepšie vedia, kadiaľ sa dobre pašuje, a preto dal na radu hostiteľa.

„Pozdĺž vysoko položeného priesmyku sú štyri dediny, kde sa dá najesť a prespať,“ vravel mu. „V každej ostaňte na noc, aj keby sa vám zdalo, že máte pred sebou ešte pár hodín svetla, pretože medzi nimi nenájdete ani potravu, ani úkryt. Jediný úsek, na ktorom sa musíte ponáhľať, aby vás neprikvačila tma, je ten pred poslednou dedinou.“

Ešte Josepovi prezradil, že spomínaný priesmyk ho na španielskej strane vyvedie kus východne od Aragónska. „Tam by ste mali byť v bezpečí pred karlistickými milíciami, hoci červené barety sem-tam prenikajú aj hlbšie do územia pod kontrolou vládnej armády. Vlni v júli sa dostali až do Alpensu a zabili osemsto španielskych vojakov,“ dodal. Pozrel na Josepa. „Nie ste náhodou účastníkom tej roztržky?“ spýtal sa opatrne.

Josep mal pokušenie povedať mu, že sám takmer nosil červený baret, no zháčil sa. „Nie,“ pokrútil hlavou.

„Máte rozum. Ježiši, vy Španieli ste najväčší nepriatelia, keď bojujete sami proti sebe.“ Josep sa chcel už-už uraziť, no napokon – nie je to pravda? Uspokojil sa s odpoveďou, že občianska vojna je vždy krutá.

„Načo je vôbec dobré to zabíjanie?“ spýtal sa farmár a Josep sa pristihol, že mu dáva prednášku zo španielskej histórie. Dlhé obdobie mohli kráľovský trón dediť len prvorodení synovia. Ešte než sa Josep narodil, prežil kráľ Ferdinand tri manželky, ktoré mu nedali potomkov, štvrtá mu porodila dve dcéry a on presvedčil parlament, aby zmenil zákon a jeho prvorodená Izabela sa mohla stať kráľovnou. To poriadne rozzúrilo jeho mladšieho brata Carlosa Mariu Isidra, ktorý by sa inak postavil na čelo monarchie.

Carlos sa vzbúril a utiekol do Francúzska, jeho konzervatívni stúpenci zatiaľ v Španielsku vytvorili ozbrojené jednotky, ktoré odvtedy bojujú.

Josep však zamlčal, že práve tento konflikt prinútil ujsť za hranice aj jeho, v dôsledku čoho prežil štyri najosamejšie roky svojho života.

„Je mi úplne jedno, či kráľovský zadok sedí na tróne,“ vyhlásil trpkou.

„No pravdaže, čo sa má normálny obyčajný človek starať do takých vecí?“ pohoršoval sa domáci a za veľmi výhodnú cenu predal Josepovi hrudku syra z vlastného kravského mlieka.

Keď vkročil do horského masívu Pyrenejí, zistil, že vysoko položený priesmyk nie je nič iné, len uzučký kľukatý chodník, ktorý neustále stúpa a klesá. On sám sa na ňom strácal v nekonečnej šírave. Ozajstné divé hory pred ním vystrkovali tmavohnedé končiare s bielymi vrcholkami a tesne pred obzorom nadobúdali belasú farbu. Riedky ihličnatý porast striedali holé skaly, popadané balvany, zbrázdená zem. Kdesi v slušnej výške zastal a ako vo sne vstrebával dych vyrážajúci pohľad. Báľ sa medveďov a diviakov, no nenatrafil na nijaké zvieratá, iba raz kdesi v diaľke zazrel dve čriedy jeleňov.

Prvá dedina, do ktorej vošiel, bola len nevelký zhluk domov. Zaplatil mincu za nocľah v kozom salaši, na dlážke pri ohni. Spal mizerne, pretože ho otravoval hnusný čierny hmyz, ktorý sa na ňom do sýtoti hostil. Na druhý deň si pri chôdzi škralbal more červených štípancov.

Druhá a tretia horská osada boli väčšie a lepšie. Jednu noc strávil pri kuchynskej peci a druhú na lavici v obuvníckej dielni, kde mu do nozdier stúpľal ostrý pach lepidla a kože.

Na štvrté ráno vyrázil zavčasu a energicky, pripomínajúc si farmárovo varovanie. Miestami bol chodník takmer nepriechodný, ale iba v niektorých úsekoch, presne ako povedal, a vrchol bol pokrytý snehom. Josep nebol na sneh zvyknutý

a nemal ho rád. Predstavoval si, čo by sa stalo, keby si zlomil nohu. Buď by tu zamrzol, alebo zomrel od hladu v tejto bielej pustatine. Postojačky v snehu zjedol poslednú zásobu studeného syra, spratal všetko, akoby mu už-už hrozila smrť, každý hlt si nechal pomaly a labužnícky rozplynúť na jazyku. No neumrel od hladu ani si nezlomil nohu, nízka snehová pokrývka ho len spomalila, neublížila mu.

Zdalo sa mu, že belasé hory sa pred ním budú ťahať donekonečna.

Nevidel nepriateľov, karlistov v červených baretoch.

Nevidel nepriateľov, vládnych vojakov.

Nevidel Francúzov ani Španielov a vôbec nemal potuchy, kde presne sa nachádza hranica.

Vytrvalo kráčal Pyrenejami ako osamelý mravec v šírom svede, unavený a ustráchaný, keď sa deň zrazu začal kloniť k večeru. No než sa zotmel, došiel do dediny, kde pred hostincom posedávali starci a šarvanci hádzali palicu akémusi hnedému psovi. „Dones, ty špina lenivá,“ kričali naňho katalánčinou, ktorú Josep poznal. Vedel, že Španielsko je blízko.

KAPITOLA 2

Znamenie

O sedem dní nato, v nedeľu zavčas rána, dorazil Josep k dedine Santa Eulália, kde už mohol napredovať aj potme, pretože tu poznal každé pole i statok, každučký strom. Zdalo sa, že sa nič nezmenilo. Keď kráčal dreveným mostíkom ponad rieku Leone, všimol si, že korytom preteká len tenučký pramienok, jasný dôkaz najmenej šiestich rokov sucha. Prešiel úzkymi uličkami, námestím, okolo obecnej studne a preša, popri kováčskej vyhni, obchode s potravinami, ktorý patrilo otcovmu priateľovi. Nikoho nestretol, hoci nejakí ľudia už boli v Kostole svätej Eulálie, odkiaľ sa ozývali tlmené zvuky omše. Za kos-

tolom na nachádzalo niekoľko domov a zeleninárstvo rodiny Casalsovcov. Za ním Freixov vinohrad. A potom Rocov. Až napokon Josep dorazil k otcovmu, vklinenému medzi fortunovskou vinicou, kde sa pestovali biele odrody, a radmi červeného hrozna Quima Torrassa.

Na nízkom stĺpiku zatĺčenom do zeme bola pribitá drevená tabuľka, ktorá hlásala:

NA PREDAJ

„Ach, Donat,“ uľavil si trpkou. Mohol si myslieť, že brat si grunt nenechá. Poriadne sa však nahneval až vtedy, keď si všimol, v akom úbohom stave sú jednotlivé kry. Neostrihané, prerastené, neokopané, zarastené trávou, bodľáčim a burinou.

Masia, dom, ktorý postavil ešte Josepov pradedo a bol súčasťou pozemku, sa však vôbec nezmenila. Neveľká budova z kameňa a hlíny akoby vyrastala zo zeme. Na prízemí kuchyňa a malá komora, kamenné schody viedli hore do dvoch spální a na povalu, kde sa v suchu skladovalo zrno. V kuchyni bola hlinená dlážka, na poschodí drevená – napustená prasacou krvou pôsobila po rokoch usilovného pastovania ako z tmavého lesklého kameňa. Trámy boli vytesané zo stromov, ktoré zotál José Alvarez, keď kľčoval pozemok a zakladal vinohrad. Strecha bola z *ferie*, vysokého dutého rákosia, ktoré rástlo na brehoch rieky. Rozpolené a popretkávané tvorilo podklad pre škridly vyrobené zo sivej riečnej hlíny.

Vnútri panoval neporiadok. Na polici v kuchyni stáli veľké mahagónové francúzske skriňové hodiny, ktoré dostala Josepova matka ako svadobný dar, keď sa dvanásteho decembra 1849 vydávala – mŕtve, bez života, nenatiahnuté. Jediné ďalšie predmety, čo si Josep z domčeka cenil, boli rám otcovej postele a truhlica zdobená vyrezávanými ornamentmi v tvare viniča. Ich autorom bol totiž starý otec Enrico Alvarez. Drážky a výstupky boli teraz sivé, zapadané prachom. Na dlážke a na neumelo zhlobených stoličkách a stole sa vedľa špinavého riadu posiateho mušincami povalovalo zafúľané pracovné šatstvo. Jo-

sep trávil posledné dni nekonečnou chôdzou a bol príliš unavený na to, aby premýšľal alebo dokonca konal. Nebol schopný vyjsť hore do otcovej izby a ľahnúť si do jeho postele. Nuž iba striasol topánky, uložil sa na tenký neforemný matrac, na ktorom jeho telo nespočinulo uplynulé štyri roky, a takmer vzápätí už o sebe nevedel.

Prespal celý deň a celú noc a na ďalšie ráno sa zobudil na pekelný hlad. Po Donatovi ani stopy. Vo fľaške mu ostal jediný hlt vody. Keď sa s prázdny košíkom a vedrom vybral na námestie, na poli Angela Casalsa uvidel troch starostových synov. Dvaja starší, Tonio a Jaume, rozhadzovali hnoj a tretí, najmladší – Josep si napochytr nevedel spomenúť na jeho meno – oral. V pluhu mal zapriahnutú mulicu. Boli pohrúžení do práce a vôbec si ho nevšimli. Ďalej teda pokračoval v ceste do obchodu. V prítmí malej predajne našiel Nivalda Machada, takmer, no nie celkom rovnakého, ako si ho Josep pamätal. Bol chudší, ak to ešte vôbec bolo možné, a plešatejší. Tých pár vlasov, ktoré mu na hlave ostali, mal už úplne šedivých. Nakladal fazuľu z veľkého vreca do menších vrecúšok, a keď zbadal zákazníka, pozrel naňho zdravým okom. To druhé, ľavé, mal privreté.

„Josep? Chvála pánu bohu! Josep, ty žiješ?! Nech sa na mieste prepadnem, naozaj si to ty, Tiger?“ Vyslovil prezývku, ktorú za celý Josepov život používal len a len on.

Josepa potešila radosť v jeho hlase, dojali ho slzy v Nivaldových očiach. Zhrubnuté pery sa pobozkali, šlachovité ruky sa preplietli v objatí.

„Som to ja, Nivaldo. Ako sa máš?“

„Ja po starom. A čo ty? Stal si sa vojakom? Všetci sme ťa už nadobro pokladali za mŕtveho. Bol si ranený? Pozabíjal si polovicu španielskej armády?“

„Španielska armáda aj karlisti boli predo mnou v bezpečí, Nivaldo. Nestal som sa vojakom. Dorábal som víno vo Francúzsku. V Languedocu.“

„Vážne, v Languedocu? Ako tam bolo?“

„Ako vo Francúzsku. Výborná kuchyňa. Ale teraz som hladný ako vlk.“

Nivaldo sa usmial a priam žiaril šťastím. Prihodil do ohňa dve polená a postavil na piecku hrniec. „Sadni si.“

Josep sa usadil na jednu z rozheganých stoličiek, Nivaldo postavil na nízky stolík dva poháre a nalial z džbána. „Na zdravie. Vitaj doma.“

„Ďakujem. Na zdravie.“

Nie najhoršie, pomyslel si Josep, keď si odpil z vína. Vlastne... rovnako nevýrazné, kyslé a drsné, ako si ho pamätal, no predsa upokojujúco povedomé.

„Od tvojho otca.“

„Áno... Ako zomrel, Nivaldo?“

„Marcel bol... posledných pár mesiacov veľmi unavený. Raz večer sme sedeli práve tu a hrali dámu. Začala ho bolieť ruka. Dohral do konca víťaznú partiu a povedal, že musí ísť domov. Zrejme odpadol po ceste. Našiel ho tvoj brat Donat.“

Josep chápavo prikývol a pomaly dopil víno. „Donat. Kde je Donat?“

„V Barcelone.“

„Čo tam robí?“

„Žije tam. Oženil sa s dievčaťom, s ktorým sa zoznámil v práci, v textilnej továrni.“ Nivaldo naňho pozrel. „Tvoj otec vždy hovorieval, že keď príde čas, Donat na seba prevezme starosť o vinicu. Čas prišiel, ale Donat ju nechce, Josep. Vieš, že ho táto práca nikdy nebavila.“

Josep prikývol. Vedel. Doľahla k nemu vôňa zohrievaného jedla a preglgol. „Aká je? Tá, ktorú si zobral?“

„Celkom milá. Volá sa Rosa Sertová. No čo už môže muž povedať o žene, ktorú pozná len z videnia? Tichá, domácky založená. Niekoľkokrát tu bola s ním.“

„Myslí to s predajom vážne?“

„Potrebuje peniaze.“ Nivaldo pokrčil plecami. „Keď sa človek ožení, nikdy ich nemá dosť.“ Vzal hrniec z piecky, odložil pokrievku a naložil na tanier štedrú porciu. Kým odkrajoval

hrubý krajec chleba a dolieval víno, Josep už do seba ládoval zmes čiernej fazule s údeným mäsom, výdatne ochutenej cesnakom. V lete by v nej bola zelená fazuľka, baklažán, možno kaleráb. Teraz cítil okrem iného klobásu, húževnaté zajačie mäso, cibuľu a zemiaky. Povrávalo sa, že Nivaldo hrniec nikdy neumýva, keď z jeho obsahu nebezpečne ubudne, jednoducho doň prihodí, čo príde.

Josep dojedol a dal si priložiť. „Má niekto záujem o kúpu?“

„Vždy sa nájdu ľudia, ktorí sa zaujímajú o pôdu. Roca sa ide potrať, ale v žiadnom prípade si to nemôže dovoliť. Ani väčšina ostatných, niet peňazí. No Angel Casals hľadá grunt pre svojho syna Tonia.“

„Starosta? Veď Tonio je prvorodený.“

„Stal sa otrokom pohárika, väčšinu času je opitý. Angel je s ním na nože a nechce mu zveriť gazdovstvo. Dvaja mladší synovia sú usilovní, odovzdá ho im. A Toniovi chce niečo kúpiť.“

„Už dal ponuku?“

„Ešte nie. Angel čaká, necháva Donata dusiť sa vo vlastnej štave, aby dosiahol čo najvýhodnejšiu cenu. Okrem Angela Casalsa nepoznám nikoho iného, kto si môže dovoliť zabezpečiť syna kúpou pozemku. Dedina ide dolu vodou. Mladší chlapi odchádzajú, ako si odišiel ty. Z tvojich priateľov tu neostal nikto.“

„Manel Calderon?“

„Nie, ani o ňom som aspoň štyri roky nepočul,“ povedal Nivaldo a Josep pocítil známe obavy.

„Guillem Parera?“ spomenul meno člena poľovníckeho spolku a svojho najlepšieho kamaráta.

„Dočerta, Josep, Guillem je mŕtvy.“

Mŕtvy? „Ach, to hádam nie!“

Hovoril som ti. Mal si ostať so mnou, ty blázon.

„Všetko je v poriadku, Tiger?“ prerušil jeho myšlienky Nivaldo.

„Čo sa mu stalo?“ spýtal sa Josep a vopred sa bál odpovede.

„Keď odišiel s tebou a ostatnými, podľa všetkého tiež opustil armádu. Počuli sme, že sa objavil vo Valencii, našiel si prá-